

§ 94

En mer robust valorganisation i Uppsala kommun

KSN-2025-00728

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. **att** inrätta ett permanent valkansli inom kommunledningskontoret, samt
2. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att utarbeta en modell för resurssättning och samordning för valens genomförande.

Sammanfattning

Kommunledningskontoret är tjänstemannastöd till kommunstyrelsen och valnämnden. Inför ett kommande val har valnämndens kansli (valkansliet) successivt byggts upp i form av en tillfällig projektorganisation inom kommunledningskontoret, vilket medfört att kompetens och kunskap gått förlorad mellan valen.

Ett permanent valkansli skulle behöva inrättas inom kommunledningskontoret. Bevarad kompetens ger ett mer kvalitetssäkrat och effektivt genomförande. Det ger möjlighet att driva utveckling mellan och inför valens genomförande. Det ger även ökad beredskap att genomföra eventuella extraval.

Kommunstyrelsen föreslås inrätta ett permanent valkansli bestående av tre heltidstjänster inom kommunledningskontoret. Ett valkansli som är bemannat även under mellanvalsåren skapar kontinuitet, förutsägbarhet och en mer robust valorganisation.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 10 mars 2025

Yrkanden

Stefan Hanna (UP) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2025-04-01

Beslutsgång

Ordföranden finner att arbetsutskottet bifaller föreliggande förslag.

Särskilda yttranden

Stefan Hanna (UP) lämnar följande särskilda yttrande:

Det är viktigt att på många sätt stärka vår lokala demokrati. Arbetet med att implementera och interagera med Stadsdels- och bygderåden bidrar starkt till att kommunens demokratiska arbete förstärks. Folkomröstningen 2024 var ett steg i rätt riktning då Utvecklingspartiet demokraterna anser att vi ska gå i en schweizisk riktning och regelbundet genomföra rådgivande folkomröstningar där politiken i kampanjform tvingas argumentera för det alternativ de förespråkar och invånarna får en chans att välja alternativ i ett skarpt val. Redan idag finns tekniskt stöd för att genomföra dessa regelbundna val digitalt.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2025-03-10

Diarienummer:
KSN-2025-00728

Handläggare:
Åsa Nilsson Bjervner

En mer robust valorganisation i Uppsala kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** inrätta ett permanent valkansli inom kommunledningskontoret, samt
2. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att utarbeta en modell för resursättning och samordning för valens genomförande.

Ärendet

Kommunledningskontoret är tjänstemannastöd till kommunstyrelsen och valnämnden. Inför ett kommande val har valnämndens kansli (valkansliet) successivt byggts upp i form av en tillfällig projektorganisation inom kommunledningskontoret, vilket medfört att kompetens och kunskap gått förlorad mellan valen.

Ett permanent valkansli skulle behöva inrättas inom kommunledningskontoret. Bevarad kompetens ger ett mer kvalitetssäkrat och effektivt genomförande. Det ger möjlighet att driva utveckling mellan och inför valens genomförande. Det ger även ökad beredskap att genomföra eventuella extraval.

Kommunstyrelsen föreslås inrätta ett permanent valkansli bestående av tre heltidstjänster inom kommunledningskontoret. Ett valkansli som är bemannat även under mellanvalsåren skapar kontinuitet, förutsägbarhet och en mer robust valorganisation.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret.

Föredragning

I Mål och budget 2025 med plan för 2026–2027 ska Uppsala kommun i enlighet med uppdrag 11 utveckla sin samverkan kring att genomföra val. För att de allmänna valen 2026 och framåt ska kunna genomföras på ett tryggt, rättssäkert och tillgängligt sätt behöver samverkan mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser stärkas. En mer robust valorganisation behöver byggas upp i såväl mellanvalsperioder som vid valår. Arbetet omfattar bland annat bemanning, lokalförsörjning och logistik.

Kommunledningskontoret är tjänstemannastöd till kommunstyrelsen och valnämnden. Inför ett kommande val har valnämndens kansli (valkansliet) successivt byggts upp i form av en tillfällig projektorganisation inom kommunledningskontoret. Valkansliet har letts av avdelningschef för kansli (valchef) samt en valsamordnare (huvudprojektledare). Resurssättningen av projektorganisationen har skett genom att resurser har lånats in främst från övriga delar av kommunledningskontoret. När det inte funnits resurser att låna in har valkansliet bemannats genom projektanställda och konsulter. Detta sätt att bemanna ett valkansli har inneburit utmaningar då det är svårt att planera, budgetera och följa upp resurssättningen. Efter genomfört val så har projektorganisationen avvecklats och kompetensen att genomföra val har till stor del försvunnit vilket medfört att kunskapen behöver byggas upp på nytt vid nästa val.

Mot bakgrund av detta finns ett behov att bevara och bygga upp kompetensen inom kommunen för att genomföra val genom att öka kontinuiteten. Även under mellanvalsår behöver valnämnden stöd för att exempelvis ta fram underlag för planering och uppföljning. Det finns även ett behov av omvärldsbevakning, samverkan med Valmyndigheten och andra kommuner i frågor som rör valens genomförande under mellanvalsperioderna.

Valen blir alltmer komplexa att genomföra. Kommunerna övertog ansvaret för förtidsröstningen 2006, sedan dess har andelen som förtidsröstar ständigt ökat och vid EU-valet 2024 valde 52 procent att förtidsrösta i Uppsala kommun. Ambulerande röstmottagning för personer som inte har möjlighet att ta sig till en vallokal infördes 2015. I den vallag som trädde i kraft 2019 ställdes krav på avskärmade valedelsställe vilket kombinerat med det svenska valedelsssystemet och de ökade kraven på tillgänglighet gör det allt svårare att hitta lämpliga vallokaler och lokaler för förtidsröstning. Inför valet 2026 har valmyndigheten föreslagit att eventuellt införa digitala röstkort och digitala röstlängder vilket kommer kräva utvecklingsarbete inom kommunen. Det förändrade säkerhetsläget påverkar valens genomförande alltmer. Det är även allt mer ökade krav kring kommunikation samt hantering av desinformation samt ett allt större intresse och bevakning från press, partier och allmänhet kring valtekniska frågor.

En omvärldsbevakning ger att de flesta större kommuner lämnat projektmodellen för att genomföra val och övergått till permanenta valkanslier som inför ett val utvidgas med fler resurser. Kommuner som Västerås, Örebro, Linköping, Helsingborg och Umeå har alla permanenta valkanslier med två eller flera fast anställda dedikerade till att jobba med val. När det gäller de tre största kommunerna så är valkanslierna i Stockholm och Göteborg egna förvaltningar under valnämnderna med fyra fast anställda vardera. Valkansliet i Malmö är inte en egen förvaltning, men utgörs av tre fasta tjänster inom stadskontoret. I Uppsala finns i idag 0,5 heltidstjänst dedikerad att arbeta med val.

Ett permanent valkansli ger möjlighet att kapa arbetstoppar under genomförandet. Arbetet kommer att kunna genomföras under en längre tid vilket innebär att den totala bemanningen kommer kunna minskas. Bevarad kompetens ger ett mer kvalitetssäkrat

och effektivt genomförande. Det ger möjlighet att driva utveckling mellan och inför valets genomförande. Det ger även ökad beredskap att genomföra eventuella extraval vilket är något som Uppsala kommun idag har ett behov att utveckla beredskapen kring.

Då det inte är val kan resurserna inom valkansliet lånas ut till andra arbetsuppgifter inom kommunledningskontoret. Ett valkansli är duktiga på att genomföra arbetsuppgifter inom en pressad tidsram då det ställs höga krav på genomförandeförmåga såväl som rättssäkerhet och effektivitet. I många kommuner används valkanslierna som resurser vid exempelvis uppkomna kriser.

Mot bakgrund av ovanstående så föreslås att ett permanent valkansli inrättas bestående av tre heltidstjänster inom kommunledningskontoret. Ett valkansli som är bemannat även under mellanvalsåren skapar kontinuitet och förutsägbarhet – en robust valorganisation.

En modell behöver tas fram för hur valkansliet i övrigt ska resurssättas inför genomförande av ett val samt vilka stödresurser som behövs. Modellen ska visa hur många och vilka resurser som behövs samt när de ska aktiveras. Modellen ska även visa hur samordningen med övriga förvaltningar och bolag ska ske samt hur samarbetet med exempelvis partierna ska genomföras. Modellen föreslås tas fram under våren 2025 och beslutas av ledningen för kommunledningskontoret.

Ekonomiska konsekvenser

Budgeten för ett permanent valkansli motsvarande tre heltidstjänster föreslås finnas inom valnämndens budget. Inför EU-valet 2024 erhöll valnämnden en förstärkning i form av en valsamordnare på halvtid men ytterligare 2,5 heltidstjänster skulle behövas i enlighet med föredragningen i ärendet. Kommunledningskontoret kan inom ram omfördela motsvarande 0,5 heltidstjänst till ett permanent valkansli. Övrig resurssättning motsvarande två heltidstjänster samt en mindre budget för utveckling och omvärldsbevakning behöver beaktas i kommande Mål och budgetarbete.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 10 mars 2025

Kommunledningskontoret

Birgitta Pettersson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör och
biträdande stadsdirektör